

Handreiking Verantwoord beheer en gebruik binnensportaccommodaties

Juni 2020

Versie 2020.29.06

Met deze versie komen eerdere gepubliceerde (concept)versies te vervallen. Versies worden voortdurend aangepast op basis van nieuwe informatie of andere inzichten.

VSG-handreiking Verantwoord beheer en gebruik binnensportaccommodaties

Versie 2020.29.06

PREAMBULE

Gebruiksdoel:

Deze handreiking vormt een aanvullend document met praktische informatie op het algemene NOC*NSF/VSG-protocol [Verantwoord Sporten](#) en het onderliggende [RIVM-afwegingskader](#) heropenen binnensport van 26 mei 2020 en de [extra aandachtspunten](#) voor betaald voetbal, topsport, binnen- en buitensport, inclusief amateurcompetities van 23 juni 2020.

In deze handreiking worden richtlijnen en tips aangereikt voor de invulling van de heropening van binnensportaccommodaties en het dagelijks beheer en gebruik. Verplichte reservering en een nauwkeurige gezondheidscheck (triage) vooraf vanaf 100 bezoekers, het onderlinge afstand houden voorafgaand en na afloop van de sportactiviteit (vanaf 18 jaar) en een consequente opvolging van hygiënemaatregelen vormen hierbij de basis.

De handreiking geeft richting en is geen blauwdruk. Per situatie moet gekeken worden naar de praktische inpasbaarheid. Gezond verstand gebruiken staat daarbij voorop.

Focus:

(Gemeentelijke) Binnensportaccommodaties: Sporthallen, sportzalen, gymzalen en multifunctionele (sport)accommodaties.

Doelgroep:

De handreiking is bedoeld voor exploitanten en beheerders van (gemeentelijke) binnensportaccommodaties en biedt informatie en richtlijnen voor het openstellen van binnensportaccommodaties.

Looptijd:

Vanaf 1 juli mogen alle sportaccommodaties weer open met inachtneming van een aantal basisregels. Deze basisregels hebben voornamelijk betrekking op de situatie buiten het sportveld, dus voorafgaand en na afloop van de sportactiviteit. Er is op dit moment geen indicatie wanneer een versoepeling in deze basisregels wordt doorgevoerd.

Verantwoording inhoud:

Voor het samenstellen van de inhoud van deze handreiking is gebruik gemaakt van het [RIVM-afwegingskader](#) heropenen binnensport van 26 mei; het algemene sportprotocol [Verantwoord Sporten](#) van NOC*NSF/VSG; de [extra aandachtspunten](#) voor betaald voetbal, topsport, binnen- en buitensport, inclusief amateurcompetities van 23 juni 2020; de [Kamerbrief van 25 juni](#) en de kennis en expertise van diverse bij VSG betrokken bedrijfspartners werkzaam in de sport- en recreatiesector.

Ondanks dat de inhoud van deze handreiking met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan de opsteller niet aansprakelijk worden gesteld voor enigerlei schade die als gevolg van de toepassing van de handreiking optreedt. Ook kunnen aan de inhoud geen rechten worden ontleend. De inhoud van de handreiking mag vrij van rechten worden gebruikt.

Raadpleeg de website van Vereniging Sport en Gemeenten voor de meest actuele versie van deze handreiking:

<https://sportengemeenten.nl/publicaties/sport-en-coronavirus/>

Vraag en antwoord

Ook op de website van VSG zal een onderdeel komen met vragen en antwoorden specifiek over de openstelling van binnensport. Tevens vindt u hier contactgegevens van gespecialiseerde VSG-bedrijfpartners en werkgroepen aan wie vragen kunnen worden voorgelegd op het gebied van beheer, schoonmaak en techniek.

INHOUDSOPGAVE:

1.	Inleiding	5
2.	Algemeen	9
3.	Logistiek	10
4.	Techniek	13
5.	Gebruik kleedkamers/sanitaire faciliteiten	15
6.	Hygiëne en schoonmaak	17
7.	Reservering en gebruik	20
8.	Handhaving	23
9.	Medewerkers	24

1. INLEIDING

- *Basisregels voor activiteiten binnen*
- *Achtergrondinformatie openstelling binnensportaccommodaties*
- *Besmettingsrisico leeftijdsgroepen*
- *Afstemming met andere protocollen*
- *Rol en beleidsvrijheid lokaal bestuur*
- *Afwegingskader openstelling*

Het kabinet heeft op basis van de adviezen en het afwegingskader van het Outbreak Management Team (OMT) op 24 juni besloten om sport meer ruimte te geven dan in eerste instantie werd geadviseerd. Mede omdat de sportsector zich gedegen heeft voorbereid op de heropening van binnensport en een verdere versoepeling richting 1 september. Niet alle punten uit het afwegingskader voor binnensport zijn daarmee geëffectueerd.

De eerder voorgenomen halvering van groepen, de 1,5 meter afstandseis tijdens sportbeoefening, het gesloten houden van kleedkamers en douches is komen te vervallen. Ook mogen er vanaf 1 juli weer wedstrijden en toernooien worden gespeeld en is publiek weer toegestaan, ongeacht of dit binnen of buiten gebeurt.

Feitelijk is met de nieuwe maatregelen van 24 juni de stap van 1 juli tot 1 september reeds genomen.

Algemene basisregels voor activiteiten binnen

Tijdens de persconferentie van 24 juni heeft het Kabinet algemene basisregels voor activiteiten binnen en activiteiten buiten gepresenteerd. Op hoofdlijnen wordt voor de binnenruimte een onderscheid gemaakt tussen drie situaties. Twee daarvan zijn relevant voor sport, te weten:

- 1) Bij activiteiten binnen met placering (vaste zitplaats, of anders aangewezen plaatsen), maar zonder triage en reservering, zoals in kleine cafés, kerken en sportscholen, gelden per 1 juli de volgende regels:
 - Per ruimte zijn maximaal 100 bezoekers toegestaan. Dit is exclusief personeel en met de voorwaarde dat de bijbehorende “verkeersstromen” en sanitaire voorzieningen gescheiden kunnen worden;
 - Locaties moeten zo worden ingericht dat de 1,5 meter-maatregel kan worden nageleefd met behulp van door branche opgestelde protocollen, danwel afwegingskaders van het RIVM. Ondernemers en bedrijven/organisaties dragen hier zelf zorg voor. De overheid ziet toe op naleving door ondernemers en bedrijven/organisaties.
 - Op locatie worden hygiënemaatregelen gerealiseerd.
- 2) Bij activiteiten binnen met placering (met een vaste zitplaats), waar ook reservering en triage toegepast worden, zoals culturele voorstellingen en grotere cafés en kerken, gelden de volgende regels:
 - Hier is geen maximum aan het aantal personen per ruimte, zolang de bijbehorende “verkeersstromen” en sanitaire voorzieningen gescheiden kunnen worden;
 - Locaties moeten zo worden ingericht dat de 1,5m-maatregel kan worden nageleefd, met behulp van door branche opgestelde protocollen, danwel afwegingskaders van het RIVM.

- Ondernemers en bedrijven/organisaties dragen hier zelf zorg voor. De overheid ziet toe op naleving door ondernemers en bedrijven/organisaties.
- Op locatie worden hygiënemaatregelen gerealiseerd.

Placering vindt plaats door het aanwijzen van een zitplaats. In afwijking hiervan geldt bij sport-, spel-, theater- en dansactiviteiten dat placering plaatsvindt door het aanwijzen van een afgebakende locatie waar gebruik van wordt gemaakt voor de activiteit.

Achtergrondinformatie risico's openstelling binnensportaccommodaties

Binnensporten is dus vanaf 1 juli weer mogelijk onder de conditie dat er extra voorwaarden nodig zijn om het risico op besmetting tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. Een gezondheidscheck én reservering vanaf 100 bezoekers of meer, 1,5 meter afstand houden voorafgaand en na afloop van de sportactiviteit (vanaf 18 jaar) en ventilatie- en hygiënemaatregelen vormen de basis voor risicobeheersing.

Over de rol van ventileren in relatie tot de verspreiding van het COVID-19 virus blijft veel onduidelijkheid. In het hoofdstuk over ventilatie wordt hier nader op ingezoomd.

De wetenschappelijke onderbouwing van de risico's van binnensporten in relatie tot COVID-19 is nog beperkt en gebaseerd op de kennis van dit moment. Extra feiten en nieuwe inzichten kunnen van invloed zijn op verantwoord beheer en gebruik van binnensportaccommodaties. Raadpleeg daarom regelmatig de websites van RIVM, NOC*NSF en VSG voor de laatste stand van zaken. Een tussentijdse aanpassing van protocollen en daarmee ook deze handreiking sluiten wij niet uit.

Besmettingsrisico leeftijdsgroepen

Het is inmiddels algemeen bekend dat kinderen een kleinere rol spelen in de verspreiding van COVID-19 dan volwassenen. Om die reden gold de afstandseis niet voor kinderen tot 19 jaar en hoeven zij ook buiten de sportactiviteit geen 1,5 meter in acht te nemen tot elkaar. Dit gold zowel voor de binnen- als buitensport.

Inmiddels kan voor alle sporten (inclusief contactsporten) én alle sporters de afstandseis tijdens de sportactiviteit worden losgelaten. Ook voor de binnensport. De gedachte daarachter is dat de besmettingskans afhankelijk is van de duur van het contact en bij sport sprake is van kortdurend contact. Er wordt nog wel geadviseerd om tijdens de trainingen nog steeds, zoveel als mogelijk, te trainen met minimaal 1,5 meter onderlinge afstand.

Voorafgaand en na afloop van de sportactiviteit moet wel weer de 1,5 meter worden gehanteerd. Dit geldt vanaf 1 juli voor alle sporters van 18 jaar en ouder. Voorheen was die leeftijdsgrens 19 jaar en ouder.

Afstemming met andere protocollen

De inhoud van deze handreiking is afgestemd met de voorwaarden en richtlijnen opgenomen in het generieke protocol Verantwoord Sporten en de onderliggende sporttak specifieke protocollen.

De algemeen geldende voorwaarden en richtlijnen voor openstelling van sportscholen en fitnesscentra zijn nader vormgegeven in het [protocol](#) en handreikingen van NL Actief, brancheorganisatie voor ondernemende sportaanbieders. Verder werkt NL actief met een openstellingsregister voor haar sector. In dit openbare register worden de aanbieders opgenomen die volgens het protocol 'verantwoord sporten voor de fitnessbranche' werken.

Rol en beleidsvrijheid lokaal bestuur

De voornoemde protocollen geven aan hoe de sector invulling en naleving gaat geven aan de heropening van binnensportaccommodaties zodat verantwoord en veilig gesport kan worden. Deze protocollen zijn ieder afgestemd met het RIVM. Sportlocaties moeten zo worden ingericht zodat de brancheprotocollen worden nageleefd, danwel de afwegingskaders van het RIVM. Exploitanten en sportorganisaties dragen hier zelf zorg voor. De overheid ziet toe op naleving door deze exploitanten en sportorganisaties.

In het protocol Verantwoord Sporten is opgenomen dat alle sportaccommodaties open mogen en dat afstemming met de gemeente niet noodzakelijk is. Bij twijfel of accommodaties kunnen voldoen aan de protocollen en voorschriften, dient er overleg met de gemeente plaats te vinden of openstelling verantwoord is en aanvullende maatregelen nodig zijn.

Het lokaal bestuur is vrij te bepalen hoe zij lokaal afspreken hoe de openstelling van binnensportaccommodaties dient te verlopen.

Afwegingskader openstelling

Nu binnen de kaders van het Kabinetsbeleid en de richtlijnen van het RIVM per 1 juli binnensportaccommodaties weer kunnen worden opengesteld, is het uiteindelijk de gemeente en/of de exploitant die hiertoe besluit. Leidende vragen voor de afweging om binnensportaccommodaties al dan niet open te stellen, zijn:

1. Kan je een veilige infrastructuur of dienst aanbieden? Welke maatregelen zijn daarvoor nodig?

Parameters zijn hier uiteraard de veiligheid van de gebruikers en van de medewerkers in relatie tot het besmettingsgevaar op Covid-19.

2. Is het haalbaar om de opgelegde beperkingen op te volgen, te controleren én te handhaven?

Kan er voldoende toezicht worden georganiseerd? Bestaat de vrees dat er brandhaarden ontstaan op de binnensportaccommodatie?

Dit kan ook gaan om het al dan niet kunnen maken van heldere en handelbare afspraken met sportaanbieders en individuele gebruikers, beheerders/personeel van de sportaccommodatie en samenwerking en afstemming met het lokale gezag.

3. Is het financieel haalbaar om aan al het bovenstaande te voldoen?

In principe geldt voor alle binnensportaccommodaties dat opening mogelijk is met aangepaste maatregelen en met de nodige opvolgingsmaatregelen. Daar staat ook een kostprijs tegenover. Ondanks dat je maximaal wilt openstellen als gemeente/exploitant, kan je toch kiezen om niet open te stellen omwille van niet-verantwoordbare uitgaven. Denk daarbij aan heel kleine (onbeheerde) sportinfrastructuur waarbij het te veel maatregelen zou vragen om veilige afstanden te bewaren.

Ook de afweging dat de looptijd voor openstelling met aangepaste maatregelen en met de nodige opvolgingsmaatregelen geen einddatum kent en de heropening plaatsvindt in de doorgaans rustige zomerperiode, speelt bij dit afwegingspunt mee.

Gemeenten en/of sportbedrijven/exploitanten kunnen op basis van de beantwoording van bovenstaande vragen ervoor kiezen binnensportaccommodaties niet open te stellen, beperkt open te stellen of prioriteiten aan te brengen in de openstelling. Bijvoorbeeld beheerde sportzalen prioriteren boven onbeheerde sportzalen.

Aangezien de openstelling van binnensportaccommodaties per 1 juli nagenoeg samen valt met de start van de zomer en (school)vakanties, is het aan te bevelen om de behoefte aan zaalhuur onder sportaanbieders en andere gebruikersgroepen te inventariseren. De verwachting is dat de binnensporten vanaf september op volle sterkte willen/kunnen opereren.

2. ALGEMEEN

- De richtlijnen van het kabinet en RIVM zijn maatgevend:
 - Een nauwkeurige gezondheidscheck (vooraf) én reservering bij meer dan 100 bezoekers (exclusief personeel);
 - Voor personen vanaf 18 jaar, houdt buiten het sportveld 1,5 meter afstand en vermijd lichamelijk contact;
 - Goede opvolging van hygiënische maatregelen voor iedereen.
- Aanvullend op het RIVM:
 - Volg de inhoud van het generieke [sportprotocol Verantwoord Sporten](#) van NOC*NSF/VSG;
 - Volg indien beschikbaar de specifieke aanvullende richtlijnen van de betreffende sportbond.

Deze handreiking bevat richtlijnen, tips en aandachtspunten en is richtinggevend om verantwoord en veilig sporten voor binnensportaccommodaties invulling te geven. De handreiking is geen blauwdruk en per situatie moet gekeken worden naar de praktische inpasbaarheid. Gezond verstand gebruiken staat daarbij voorop.

3. LOGISTIEK

- *Bezoekersstromen sporters entree/vertrek*
 - *Dosering;*
 - *Communicatie;*
 - *Hygiënische maatregelen;*
- *Bezoekersstromen sporters binnen de accommodatie*
 - *Routing;*
- *Sporten in de sportruimte*
- *Overige ruimten*

Bezoekersstromen sporters entree/vertrek

DOSERING:

- Laat sporters bij voorkeur buiten wachten (met 'social distancing') en laat hen niet voor de gereserveerde tijd naar binnen;
- Laat ouders/verzorgers die hun kind(eren) ophalen zoveel mogelijk buiten wachten. Anders worden ze geacht plaats te nemen op de tribune (met inachtneming van 1,5 meter afstand) of in de horecagelegenheid;
- Probeer kruisingen van bezoekersstromen zoveel als mogelijk te voorkomen;
- Gebruik één controleerbare hoofdentree voor het benaderen en (indien mogelijk) één controleerbare uitgang voor het verlaten van de accommodatie. Sluit, voor zover mogelijk (m.u.v. vluchtwegen) alle overige toegangen, bijvoorbeeld de scholentree;
- Maak gebruik van voldoende 'wisseltijd' tussen gebruiksgroepen, of indien mogelijk bij aanwezigheid van meerdere routes, een aparte toegangs- en vertrekroute (bijv. bij aanwezigheid meerdere kleedkamers) voor in- en uitkomende gebruikers. Maak hierover duidelijke afspraken met beheerders/sportaanbieders/gebruikers;
- Inventariseer welke eventuele maatregelen nodig zijn voor parkeren en fietsenstalling om te waarborgen dat bezoekers en begeleiders voldoende afstand kunnen houden en de doorstroming soepel verloopt. Herhaal ook op deze plekken de affiches om voldoende afstand te houden.

COMMUNICATIE:

- Hygiëne- en gebruiksregels hangen zichtbaar bij de entree van de accommodatie en worden bij voorkeur binnen bij relevante ruimtes (b.v. toiletten) herhaald;
- De route van aankomst, binnenkomst en vertrek in/uit de accommodatie is van buiten duidelijk zichtbaar;
- Breng daar waar nodig i.v.m. wachten markeringen aan op de vloer om te voorkomen dat (groepen van) gasten binnen een afstand van 1,5m van elkaar komen te staan;

- Geef daar waar mogelijk looproutes aan op de vloer van de entree/hal voor binnenkomend en uitgaand verkeer (vgl. gebruik in ziekenhuizen);
- Maak daar ook kenbaar welke persoon coronaverantwoordelijke is binnen de accommodatie inclusief foto en telefoonnummer waarop hij/zij bereikbaar is gedurende openingsuren. Het is aan te bevelen om de coronaverantwoordelijke een duidelijk herkenbare outfit te laten dragen (hesje);
- Voor het in gebruik geven van een accommodatie dienen toegangsregels met de huurder/gebruiker afgesproken te worden over dit gebruik. Deze toegangsregels hebben betrekking op het veilig gebruik van de sportruimtes en moeten voor alle groepen gelijk zijn. Deze toegangsregels kunnen accommodatieafhankelijk zijn. Zorg ook dat medewerkers en vrijwilligers goed geïnformeerd zijn over de toegangsregels;
- Communiceer, indien mogelijk, de hygiëne- en gebruiksregels middels de website, mailing aan de gebruikers en/of social media.

HYGIËNISCHE MAATREGELEN:

- Voor en na de les, training, sportactiviteit of schoonmaakactiviteit dienen zowel de leerlingen, leerkrachten, sporters, trainers en coaches hun handen te wassen of te desinfecteren. De beheerder draagt zorg voor de faciliteiten om dit te bewerkstelligen. Wijs bijvoorbeeld in de centrale hal een vaste plek aan voor de plaatsing van (een balie met) handreinigingsmiddelen/desinfecterende gel;
- Zorg dat medewerkers die een vaste plek bij de ingang van de accommodatie hebben achter glas of plexiglas kunnen zitten, als geen 1,5 meter afstand kan worden bewaard.

Bezoekersstromen sporters binnen de accommodatie

ROUTING

- Het is aan te bevelen om deuren zoveel als mogelijk open te laten staan zodat fysiek contact met handvaten, klinken en deuren zoveel als mogelijk wordt beperkt/voorkomen. Let op met brandveiligheid;
- Stel waar mogelijk gescheiden 1-richting looproutes in;
- Voorkom zoveel als mogelijk kruisend verkeer. Houdt rechts lopen in gangen en op trappen aan;
- In de accommodatie kunnen daar waar mogelijk (vloeren, wanden, etc.) 1,5 meter zones worden aangegeven;
- Maak daar waar aanwezig maximaal gebruik van het gescheiden systeem 'schone- en vuile voeten' om in- en uitgaande bezoekersstromen te scheiden;
- De lift wordt bij voorkeur niet gebruikt. Indien noodzakelijk door maximum 1 persoon.

Sporten in de sportruimte

- Maak zo mogelijk gebruik van afdelbare scheidingswanden ten behoeve van compartimentering van de sportruimte. Hiermee kunnen verschillende gebruikersgroepen effectief van elkaar worden gescheiden. In verband met goede ventilatie wordt geadviseerd maximaal twee compartimenten te gebruiken;

Overige ruimten:

- Niet strikt noodzakelijke ruimten moeten worden afgesloten;
- Geef geen toegang aan sporters in privéruimten, keuken, omkleedruimtes, personeels- of kantoorruimte;
- De horeca kan worden gebruikt conform het [protocol](#) van KHN;
- Zorg dat EHBO-ruimten, AED, etc. te allen tijde gemakkelijk toegankelijk zijn;
- Tribunes voor publiek mogen open. Om te waarborgen dat toeschouwers voldoende afstand tot elkaar nemen (1,5 meter) kunnen markeringen op de tribunes worden aangebracht om aan te geven welke zitplaatsen gebruikt kunnen worden;
- Markeer duidelijk de toestel- en sportzones zodat u de logistiek beter kunt controleren.

4. TECHNIEK

- *Ventilatie en luchtbehandeling*
- *Legionella*

VENTILATIE:

In de [kamerbrief van 25 juni](#) wordt op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten geconcludeerd dat aanpassingen van ventilatiesystemen niet nodig zijn. De geldende richtlijnen en onderhoudsinstructies kunnen worden gevolgd. Het is wel van belang dat er mogelijkheden zijn om te ventileren; goed ventileren is nodig voor het verversen van de lucht en draagt bij aan een prettig en gezond binnenklimaat.

Stand van zaken (23 juni 2020)

RIVM heeft een [notitie](#) opgesteld met de laatste inzichten rond het belang van ventileren. In deze notitie wordt verder ingegaan op de rol van ventilatie bij de verspreiding van SARS-CoV-2. Het is een aanvulling op de notitie [Aerogene verspreiding SARS-CoV-2 en ventilatiesystemen \(onderbouwing\)](#). De aanleiding hiervoor is het verzoek van het ministerie van VWS om de rol van ventilatie nader toe te lichten om bedrijven en burgers in staat te stellen ventilatie op een goede manier toe te kunnen passen.

Meerdere universiteiten en kennisinstituten doen onderzoek naar de verspreiding van aerosolen en/of de aerogene verspreiding van SARS-CoV-2 in een ruimte. Het RIVM volgt deze ontwikkelingen. Indien daartoe aanleiding is, zal het huidige beleid worden herzien, waaronder dit advies over de ventilatienormen.

Het is op dit moment (23 juni, red.) onduidelijk of aerogene verspreiding een relevante rol speelt bij de verspreiding van het virus. Een uitzondering vormen aerosolvormende handelingen in de zorg, waar aanvullende maatregelen worden geadviseerd.

Voor binnensportlocaties is het daarom vooralsnog niet nodig af te wijken van huidige ventilatienormen in het Bouwbesluit en de geldende landelijke richtlijnen. Wel is van belang na te gaan of ruimtes die voor bepaalde activiteiten gebruikt worden (zoals sportscholen), hiervoor ook oorspronkelijk bedoeld waren en geschikt zijn.

Geldende eisen en normen

In het Bouwbesluit is in artikel 3.28 en 3.29 opgenomen dat voor een verblijfsgebied of ruimte een minimale hoeveelheid luchtverversing moet plaatsvinden. Voor sportlocaties is dit 6,5 dm³/s / persoon (zie tabel 3.28). Ook in het Arbobesluit is in artikel 6.2 het hebben van goede luchtverversing opgenomen.

Het NOC*NSF heeft voor binnensportlocaties ook [aanvullende normen](#) voor ventileren. Deze zijn:

- Per actieve sporter dient minimaal 40 m³ en per toeschouwer dient minimaal 20 m³ verse lucht per uur te worden geventileerd met een minimum van 7 m³ per m² sportvloer per uur exclusief de toeschouwerruimte of eenmaal de ruimte-inhoud van de wedstrijdruimte per uur;
- Indien de wedstrijdruimte opdeelbaar is, dienen de zaaldelen afzonderlijk aan de norm te voldoen;
- Luchtsnelheden ten gevolge van de ventilatie-installatie zijn tot een hoogte van minimaal 3 meter boven de sportvloer niet hoger dan 0,5 m/s.

BRON: Norm NOCNSF-US1-RU.1

<https://sportvloeren.sport.nl/umbraco/api/normen/getfilebyid?id=58>

Aanvullend VSG:

Er is een grote verscheidenheid in sportaccommodaties als het gaat om techniek, het is mogelijk dat oudere accommodaties niet voorzien zijn van een luchtbehandelingssysteem. Als richtlijn kan men aanhouden dat gebouwen waarvan de vergunning na 1992 is verstrekt (bouwbesluit '92) of voldoen aan de NOC*NSF eisen in basis voorzien zijn afdoende mogelijkheden tot ventilatie. Vanaf 1992 gelden er ventilatie eisen voor gebouwen.

Gebouwen van voor 1992 welke gerenoveerd of gemoderniseerd zijn, zullen beoordeeld moeten worden op geschiktheid.

Standpunt RIVM, REHVA en de dagelijkse praktijk

Zoals hierboven reeds aangegeven heeft het RIVM laten weten dat zij, op basis van de huidige inzichten, geen noodzaak zien om aanpassingen aan ventilatiesystemen te adviseren. Hierbij wordt uitgegaan van een deugdelijke installatie, aangelegd en onderhouden conform de richtlijnen.

Het is te allen tijde aan te raden om de installaties te laten controleren op functioneren door de beheerder/ installateur.

Gebruik ventilatoren

Het advies over het gebruik van ventilatoren is actueel nu het Nationaal Hitteplan is afgekondigd (24-06-2020). Het RIVM geeft aan dat in instellingen en bedrijven bij voorkeur een goed onderhouden airconditioning gebruikt moet worden. Zij volgen de (wetenschappelijke) ontwikkelingen over aerogene transmissie als mogelijke transmissieroute. Uit voorzorg wordt geadviseerd om enkel ventilatoren te gebruiken in gemeenschappelijke ruimten als er geen andere verkoeling mogelijk is, zoals een goed onderhouden airconditioning. Daarbij moet er opgelet worden dat de luchtstroom van de ventilator niet direct van de ene persoon naar de andere gaat.

Verdere aandachtspunten ventilatie:

- Meer of hoger bevochtigen van de lucht heeft **geen** effect;
- Reinigen van kanalen heeft **geen** effect;
- Extra vervangen van filters heeft **geen** effect;

- Wordt een ruimte in de accommodatie niet gebruikt? Schakel de ventilatie dan niet uit, maar laat deze op een laag toerental doordraaien;
- Warmtewielen vormen, indien correct geïnstalleerd en onderhouden, geen extra risico en hoeven dan ook niet uitgeschakeld te worden. *Bij een substantiële lekkage (>5%) kan het nodig zijn om de drukhiërarchie over het warmtewiel te verhogen en/of de bypass (indien beschikbaar) te gebruiken;*
- Als een luchtbehandelingsinstallatie voorzien is van een warmteterugwin systeem waarbij de luchtstromen elkaar niet raken, dan hoeft dit geen nadere maatregelen (oa Twincoil of kruisstroomwisselaar);
- Houdt rekening met het ontstaan van gladde vloeren wanneer natuurlijk geventileerd wordt (ramen, deuren open) met (vochtige) buitenlucht.

Verdere informatie met betrekking tot luchtverversing in ruimten vindt op de site van het RIVM:

<https://ci.rivm.nl/aerogene-verspreiding-sars-cov-2-en-ventilatiesystemen-onderbouwing>

Aandachtspunten legionella:

Door een verminderd waterverbruik ontstaat er stilstand in de leidingen, waardoor de kwaliteit van het drinkwater vaak terugloopt en het risico op legionellagroei kan toenemen.

- Belangrijk is na eventuele stilstand álle leidingen en tappunten overmatig te doorspoelen. Dus: alle wastafelkranen, toiletten, dubbeldienstkranen, douches en zeker ook koud water;
- Aangeraden is om een week voor opening monsters te nemen zodat bij opening duidelijk is of de legionella normen zijn overschreden.

5. GEBRUIK KLEEDKAMERS EN (SANITAIRE) FACILITEITEN

- *Omkleden:*
 - *Onderwijsgebruik PO/VO*
 - *Sportgebruik*
- *Douche- en toiletgebruik*
- *EHBO*

OMKLEDEN

- De gemeenschappelijke kleedruimten worden uitsluitend gebruikt als de 1,5 meter richtlijn kan worden gewaarborgd;
- Er wordt vooraf op basis van de beschikbare oppervlakte vastgesteld hoeveel personen gelijktijdig in de kleedruimte aanwezig kunnen zijn. Dit wordt op de buitenkant van de deuren van de kleedruimten kenbaar gemaakt;
- Daar waar mogelijk is het aan te bevelen om met stickers op de wand en/of banken aan te geven welke zitplekken gebruikt kunnen worden;
- Er wordt geen kleding en schoeisel achter gelaten in de kleedruimten. Deze worden in een zelf meegebrachte sporttas opgeborgen op daarvoor specifiek aangewezen of gemarkeerde plekken;
- Daar waar mogelijk is het aan te bevelen gescheiden kleedruimten te gebruiken voor inkomend en uitgaand verkeer.

DOUCHE- EN TOILETGEBRUIK

- Sporters en medewerkers worden voorafgaand aan bezoek verzocht thuis naar toilet te gaan;
- Toiletbezoek in sporthal dient tot een minimum beperkt te worden;
- Doorspoelen met gesloten wc-deksel indien deze aanwezig is;
- Maak gebruik van de algemene toiletgroepen en zorg dat gebruikers 1,5 meter afstand kunnen houden. Indien dit niet mogelijk is laat dan maximaal 1 persoon tegelijkertijd toe. Geef d.m.v. signalering bezet/onbezet aan de buitenzijde van het toilet aan of het toilet in gebruik is zodat gebruikers elkaar niet kruisen;
- Maak de hygiëneregels kenbaar op de buitenkant van deuren van de toiletten.

EHBO

- EHBO moet ter beschikking zijn bij elke sportactiviteit. Zorg dat EHBO-ruimten, AED, etc. te allen tijde gemakkelijk toegankelijk zijn;
- Indien EHBO in aparte EHBO-ruimte: Laat bij voorkeur naast de verzorgende/EHBO-er enkel de geblesseerde binnen.

6. HYGIËNE EN SCHOONMAAK

- *Belang hygiëne en schoonmaak*
- *Hygiëne algemeen*
- *Advies schoonmaak materialen en toestellen*
- *Advies voor PU-sportvloeren*
- *Advies schoonmaak kleedkamers/douches en toiletten*

Het RIVM heeft algemene [hygiënerichtlijnen](#) voor openbare ruimtes. Onderstaand volgen de minimale eisen die vanuit het oogpunt van COVID-19 worden gesteld, aangevuld met maatregelen op hygiëne of schoonmaak vanuit eigen richtlijnen/kwaliteitseisen of wetgeving van de sportsector.

Belang hygiëne en schoonmaak:

Het Covid-19 virus kan naast directe transmissie via druppels ook indirect worden overgedragen via contact met besmette oppervlakken. Handen wassen voor en na het sporten is belangrijk. Evenals huishoudelijke reiniging (met water en zeep of reinigingsdoekjes) of desinfectie van de contactpunten van de gebruikte toestellen na individueel gebruik en van materialen bij groepsporten na de training is daarom belangrijk. Let op met het gebruik van water en zeep, in de sportruimte is dit niet gewenst.

Hygiëne Algemeen:

- Scholen/sportverenigingen dragen er zorg voor dat de algemene hygiënevoorschriften van het RIVM zoveel mogelijk worden nageleefd;
- Voor en na de les, training, sportactiviteit of schoonmaakactiviteit dienen zowel de leerlingen, leerkrachten, sporters, trainers en coaches hun handen te wassen of te desinfecteren. De beheerder draagt zorg voor de faciliteiten om dit te bewerkstelligen;
- De schoonmaak- en desinfectiemiddelen zijn op voor iedereen makkelijk herkenbare, daarvoor aangewezen plekken opgeborgen;
- Maak handcontactpunten zoals deurklinken, pinautomaten, touchscreens (waarmee sporters en personeel wel in aanraking komen) meerdere keren per dag schoon;
- Binnen binnensportaccommodaties zijn verschillende goedwerkende schoonmaak- en reiniging protocollen in gebruik. Deze worden strikt nageleefd en daar waar mogelijk geïntensiveerd. Met name desinfectie van oppervlakken en materialen krijgt extra aandacht conform richtlijnen.

Advies schoonmaak en gebruik van toestellen en sportmaterialen:

- De contact- en aanraakpunten van vaste en verplaatsbare sporttoestellen moeten op dagelijkse basis schoongemaakt en/of gedesinfecteerd worden (eventueel na elke les, training of sportactiviteit afhankelijk van mate van contact).
- Zorg ervoor dat het schoonmaken op een efficiënte, systematische manier gebeurt en dat er niets wordt gemist;
- De spelmaterialen (zoals rackets, sportballen etc.) dienen na elke les, training of sportsessie schoongemaakt en/of gedesinfecteerd te worden;
- De leraar of trainer/coach gebruikt zijn eigen (gemarkeerde) materialen;
- Alle gebruikers/verenigingen bewaren hun eigen materialen in een afsluitbare kast;
- Avondgebruik en sportverenigingen mogen geen schoolspullen gebruiken;
- Laat geen voorwerpen rondslingeren die mogelijk in vorige sessies zijn aangeraakt. Maak ze schoon en berg ze op.

- Draag zorg voor de aanwezigheid in de sportaccommodatie van:
 - Zeep (groene zeep/desinfecterende zeep);
 - Een gecertificeerd desinfectiemiddel met alcohol met een toelatingsnummer vanuit CTBG;
 - Papieren handdoekjes/zachte katoenen tissues;
 - Afvalbakken voor gebruikte doekjes;
- Bij gebruik van een gecertificeerd desinfectiemiddel met alcohol op toestellen en sportmaterialen:
 - Spray desinfectiemiddel vanaf een afstand van ongeveer 30 cm van de aangeraakte en mogelijk aangetaste delen;
 - Verwijder op PVC/Bisonyl en metalen delen het teveel aan desinfectiemiddel met alcohol met een zachte katoenen tissue;
 - Gelieve de ruimte goed te ventileren;
 - Gebruik dit niet op lederen materialen en PU vloeren.

- Houd er rekening mee dat intensief gebruik van desinfectiemiddelen de levensduur en de kwaliteit van de apparatuur kan beïnvloeden;
- Gebruik reinigingsschema's, inclusief de frequentie, methode en gedetailleerde reinigingsprocedure voor alle toestellen.

Om dit gemakkelijker te maken, raden we verenigingen/scholen aan om te gebruiken:

- Reinigingscontrolelijsten per apparaat of gebied;
- Reinigingslogboeken (timing- en frequentiereinigingslijst).

Specifiek advies voor PU sportvloeren:

- De kans om via een vloer besmet te raken is relatief klein. Het advies is wel om sportoefeningen waarbij op de vloer gezeten en gelegen wordt zoveel mogelijk te vermijden of om gebruik te maken van matjes die makkelijker te reinigen zijn.
- Volg het schoonmaakadvies van de sportvloerenleverancier en verhoog waar mogelijk de frequentie van schoonmaak naar minimaal 1 maal per dag en liefst vaker (afhankelijk van gebruik).
 - Er is een voorkeur voor machinale reiniging (schrob/zuigmachine) en om de zeepoplossingsdosering op de machine ruimer te zetten dan normaal
 - Bij voorkeur niet moppen. Indien een schrob/zuigmachine niet voor handen is, ruim water en zeep inzetten de zeepoplossing verwijderen met een waterstofzuiger.
 - Reinig de gebruikte emmers, borstels, pads en doeken na gebruik
- Gebruik géén ander schoonmaakmiddel dan door de sportvloerenleveranciers geadviseerd wordt in het standaard schoonmaakadvies.
- Als er op het vloeroppervlak bloed of ander lichaamsvocht is gemorst: reinig deze verontreinigde plek direct.

Advies schoonmaak kleedkamers/douches en toiletten:

- Toiletten worden regelmatig schoongemaakt (inclusief reiniging van deurklinken en kranen) minimaal meerdere keren per dag. Reeds bestaande hygiënerichtlijnen vanuit de sector blijven gelden;
- Kleedkamers en douches worden schoongemaakt conform de reguliere schoonmaakprotocollen en richtlijnen;
- Controleer vloerputten, watersloten en sifons op droogstand en spoel ze daar waar nodig door. Uitgedroogde droge vloerputten, watersloten en sifons leiden tot een open verbinding met het rioleringsysteem. (Bron TVVL).
- De 24/7-afzuigventilatie van toiletten wordt aanbevolen om de fecaal-orale transmissie te bestrijden. Ramen in de toiletten moeten gesloten zijn om lucht uit toiletten af te zuigen door de afzuigventilatie. Zie ook hoofdstuk ventilatie. (bron TVVL)

7. RESERVERING EN GEBRUIK

- *Reservering en gezondheidscheck*
- *Afstand houden*
- *Opvolgen hygiënische maatregelen*
- *Sportprotocol en sportspecifieke richtlijnen*

Alle sporten kunnen weer binnen worden beoefend, individueel of in teamverband. Ook wedstrijden en toernooien zijn mogelijk. Evenals het toestaan van publiek. Bij het in gebruik geven van binnensportaccommodaties, sporthallen, sportzalen en gymzalen na 1 juli 2020 moeten wel maatregelen in acht genomen worden. Deze maatregelen hebben tot doel om sporters zo veilig mogelijk overdekt te kunnen laten sporten en waarbij de overdracht van het COVID 19 zoveel mogelijk kan worden beperkt: van sporter naar sporter, van sporter naar medewerker, tussen medewerkers onderling en van medewerker naar sporter.

Reservering en gezondheidscheck:

- Tijdens het gebruik van binnensportaccommodaties vindt veel menselijk verkeer plaats. Om dit te stroomlijnen en zoveel mogelijk te vermijden, wordt geadviseerd de inhuurtijden dusdanig aan te passen dat dat wordt voorkomen. Bloktijden met een tussenruimte van minstens 10 minuten per team/groep zorgt dat de diverse groepen in de sportaccommodatie elkaar niet kruisen;
- De sportaccommodatie dient alleen op basis van reservering of tijdblokkering vooraf te worden gebruikt. Het aantal personen (inclusief trainers/begeleiders) dient bij reservering te worden opgegeven en bij aankomst te worden gecheckt. De gebruikers dragen hierbij een eigen verantwoordelijkheid;
- Het maximum aantal bezoekers dat zich gelijktijdig op een locatie mag begeven, is 100 per accommodatie. Voor multifunctionele gebouwen geldt dit maximum van 100 bezoekers per ruimte; indien meer dan 100 bezoekers per accommodatie/ruimte worden verwacht, is reservering (registratie) en triage (gezondheidscheck) verplicht evenals placering (aanwijzen zitplaats)²;
- Sporters en sportaanbieders moeten bij reservering duidelijk geïnformeerd worden over de toegangsregels en gebruiksinstructies die voor de accommodatie gelden (inclusief vereiste gezondheidscheck vooraf bij meer dan 100 bezoekers, afstand houden voorafgaand en na afloop van sportbeoefening en het opvolgen van hygiënische maatregelen);

² Placering vindt plaats door het aanwijzen van een zitplaats. In afwijking hiervan geldt bij sport-, spel-, theater- en dansactiviteiten dat placering plaatsvindt door het aanwijzen van een afgebakende locatie waar gebruik van wordt gemaakt voor de activiteit (Bron: aanwijzingsbrief 26 juni 2020).

- Voor alle sporten geldt dat het aantal sporters en begeleiders per sportactiviteit niet groter is dan noodzakelijk voor de sportactiviteit (training, oefenwedstrijd, wedstrijd).
- Van belang is dat de gebruikmakende vereniging bekend is met de identiteit van de sporters van de diverse teams en hier een registratie van bijhoudt (advies is om deze gegevens 4 weken te bewaren);
- Het is wenselijk dat sportaanbieders hun leden zo veel mogelijk in dezelfde groepssamenstelling laten sporten en roosters tijdelijk vast leggen, door middels de reserveringen bij te houden wie wanneer sportte. Dit met het oog op het vergemakkelijken van contactonderzoek bij besmetting;
- Voor incidentele (informele) groepen die gebruik maken van de binnensportaccommodatie wordt de verhuurder geacht tijdelijk de reservering vast te leggen door bij te houden wie er wanneer sportte. Het advies is om deze gegevens tenminste 4 weken te bewaren;
- Alleen die groep(en) gebruikers die op de vastgestelde bloktijd in de sportruimte aanwezig mogen zijn, zijn welkom in de sportruimte;
- Een verantwoordelijkheid van de gebruikmakende vereniging behelst het houden van een gezondheidscheck vóór aanvang van ieder gebruik/training;
- De verantwoordelijkheid voor de gezondheidscheck vóór aanvang van ieder gebruik/training bij informele groepen, ligt bij de gebruiker/huurder zelf.

Afstand houden:

- Teamsport en contactsport: Tijdens de trainingen en (oefen)wedstrijden kan de 1,5 meter onderlinge afstand losgelaten worden, maar daarbuiten wordt de onderlinge afstand van 1,5 meter aangehouden. De rationale is uiteraard dat de besmettingskans ook afhankelijk is van de duur van het contact. In dat kader wordt tevens geadviseerd om tijdens de trainingen nog steeds, zoveel als mogelijk, te trainen met minimaal 1,5 meter onderlinge afstand;
- Bij individuele sport wordt geadviseerd om de 1,5 meter aan te houden, tenzij dat niet anders kan in (oefen)wedstrijdverband;
- Deze afstandsbeperking geldt in zijn algemeenheid niet voor kinderen tot 18 jaar. Wel moeten kinderen ouder dan 12 jaar 1,5 meter afstand tot hun begeleiders in acht nemen. Het afstand houden is een verantwoordelijkheid van sporters en begeleiders zelf;
- De afstandsbeperking geldt ook niet in de ondersteuning van een gehandicapt persoon of vanwege veiligheid. Zo mogen trainers wel hulp verlenen ter noodzakelijke ondersteuning (vanwege de veiligheid) van uitoefening van de sport, mits het contact van korte duur is.

Opvolgen hygiënische maatregelen:

- Scholen/sportverenigingen dragen er zorg voor dat de algemene hygiënevoorschriften van het RIVM zoveel mogelijk worden nageleefd;

- Voor en na de les, training, sportactiviteit of schoonmaakactiviteit dienen zowel de leerlingen, leerkrachten, sporters, trainers en coaches hun handen te wassen of te desinfecteren. De beheerder draagt zorg voor de faciliteiten om dit te bewerkstelligen.

Sportprotocol en sportspecifieke richtlijnen:

- Sportaanbieders die gebruik maken van de accommodatie worden geacht op de hoogte te zijn van het generieke sportprotocol [Verantwoord Sporten](#) en de sporttakspecifieke protocollen die voor hun sport gelden en deze ook toe te passen. Deze specifieke protocollen zijn opgesteld door sportbonden en bevatten aanvullende richtlijnen voor verantwoord verloop van de desbetreffende sport (denk aan aantallen, gebruik materialen, oefenvormen, etc.)

Aanvullende aandachtspunten sportgebruik:

- Aangezien het spelen van wedstrijden ook binnen weer wordt toegestaan vanaf 1 juli, kan de voorwaarden om licht en/of maximaal matig intensief te sporten niet worden nageleefd. Deze staat nog wel in het [afwegingskader van 26 mei](#) opgenomen.

8. HANDHAVING

De exploitanten; gemeenten en eigenaren van accommodaties, zijn verantwoordelijk voor en stellen zelf plannen op om op een verantwoorde manier sportactiviteiten te kunnen beoefenen in de binnensportaccommodaties. Aan de hand van deze plannen zullen afspraken gemaakt moeten worden over de naleving met de medewerkers/gebruikers/sportaanbieders/huurders/sporters van de accommodaties.

Deze afspraken kunnen gezien de aard van de accommodatie qua inhoud wisselen per gebouw, maar moeten voor ieder sportgebouw toereikend zijn. Over de afspraken dient afstemming te zijn met de sportgebruikers.

Aandachtspunten en maatregelen:

- De aanwezige beheerder in een sporthal kan belast worden met het toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken;
- Bij sportaccommodaties met sleutelgebruik zal er een verantwoordelijke vertegenwoordiger van de vereniging/sportaanbieder aangewezen moeten worden, die zorgt draagt dat de afspraken worden nageleefd. Door de exploitant/gemeente/eigenaar zal steekproefsgewijs gecontroleerd moeten worden of de regels op een juiste manier worden nageleefd;
- Bij niet of onvoldoende naleving van de afspraken zal dit gemeld moeten worden bij de exploitant/gemeente/eigenaar, die dan passende maatregelen kan nemen;
- Per accommodatie/locatie is de aanstelling van een 'coronaverantwoordelijke van dienst' te adviseren. Deze houdt een logboek bij met vermelding van de gebruikersgroepen, aantallen aanwezigen per gebruikersgroep en de tijdstippen van aankomst en vertrek;
- De instructies van de coronaverantwoordelijke binnen de accommodatie zijn niet vrijblijvend. Het is aan te bevelen bij de ingang van de accommodatie de spelregels kenbaar te maken;
- Om de communicatie soepel te laten verlopen dan wel voor het geval een coronaverantwoordelijke (tijdelijk) onbereikbaar is, is het zinvol om per gebruikersgroep een vaste vertegenwoordiger aan te wijzen. Dit is in de praktijk al vaak het geval. Die vertegenwoordiger kan dan ook de naleving van het protocol door de gebruikersgroep bewaken;
- Te allen tijde dient onomstotelijk vast te staan hoeveel personen waar en wanneer binnen de accommodatie aanwezig zijn. De op dat moment geldende RIVM/overheidsrichtlijnen zijn leidend voor het maximaal aanwezige aantal sporters;

9. MEDEWERKERS

- *Gezondheidscheck medewerkers*
- *Hygiëne en beschermingsmiddelen*
- *Inrichting werkplek*
- *Aanvullende aandachtspunten medewerkers*

Naast de veiligheid van sporters is het ook van belang de medewerkers te beschermen tegen het (werk gebonden) risico op besmetting, doordat zij werken in een omgeving met vele en wisselende groepen. Bij het hervatten van de werkzaamheden in binnensportaccommodaties gelden uiteraard nog steeds de RIVM-richtlijnen en de maatregelen van de Rijksoverheid. Werkgevers, exploitanten en sportaanbieders zijn zelf verantwoordelijk voor het toepassen van deze richtlijnen en maatregelen binnen hun organisatie of vereniging en voor de medewerkers bij de uitoefening van de werkzaamheden.

De in dit hoofdstuk opgenomen informatie is hoofdzakelijk afkomstig uit het [Afwegingskader heropenen binnensport](#) dat door het OMT is opgesteld. Meer algemene informatie is ook te vinden op de website van het [RIVM](#).

Gezondheidscheck:

Een verantwoordelijkheid van de exploitant van de accommodatie behelst een nauwkeurige gezondheidscheck van de medewerkers, waarbij de vraagstelling van het RIVM gehanteerd kan worden. Deze gezondheidscheck houdt in dat vóór het aangaan van de dienst goed moet worden vastgesteld of de medewerker gezond is, geen enkel begin van klachten heeft die passen bij COVID-19 of deel uitmaakt van een lopend contactonderzoek. Ook geldt dat niemand binnen het gezin/de thuissituatie koorts en/of benauwdheidsklachten heeft. Medewerkers dragen hierin een grote eigen verantwoordelijkheid.

Voor personen met klachten geldt momenteel thuisisolatie (Nederlandse aanpak en maatregelen tegen het coronavirus; COVID-19 op [RIVM.nl](#)).

Vragen voor de gezondheidscheck: wanneer één van onderstaande vragen met JA wordt beantwoord, mag de medewerker niet komen werken. Het werk of de reservering moet worden uitgesteld totdat op elke vraag NEE geantwoord kan worden.

1. Heb je de afgelopen 24 uur of op dit moment één of meerdere van de volgende (milde) klachten: neusverkoudheid, hoesten, benauwdheid en/of koorts (vanaf 38 graden Celsius)?
2. Heb je op dit moment een huisgenoot/gezinslid met koorts en/of benauwdheidsklachten?
3. Heb je het nieuwe coronavirus gehad (vastgesteld met een laboratoriumtest) en is dit in de afgelopen 7 dagen vastgesteld?

4. Heb je een huisgenoot/gezinslid met het nieuwe coronavirus (vastgesteld met een laboratoriumtest) en heb je korter dan 14 dagen geleden contact gehad met deze huisgenoot/gezinslid terwijl hij/zij nog klachten had?
5. Ben je in quarantaine omdat je direct contact hebt gehad met iemand waarbij het nieuwe coronavirus is vastgesteld?

Download [hier](#) een overzicht van de vragen.

Hygiëne en beschermingsmiddelen:

- Bied medewerkers bij aankomst en vertrek de gelegenheid de handen te wassen of wanneer dit niet goed mogelijk is handdesinfectiemiddel te gebruiken.
- Door goede triage (sporter én medewerkers) en het nemen van de verder beschreven maatregelen, is geen extra persoonlijke bescherming nodig, zoals een niet-medisch mondneusmasker of handschoenen. De keuze voor gebruik van niet-medische mondkapjes ligt echter bij de beheerder/eigenaar van de sportfaciliteit, medewerkers en sporter zelf.

Inrichting werkplek:

Bij het veilig inrichten van de werkplek en de sportruimte, kan een arbeidshygiënist, na onderzoek op locatie, de beheerder/eigenaar adviseren over eventuele passende technische en organisatorische maatregelen, zoals over de toepassing van schermen. De effectiviteit van schermen hangt samen met de omstandigheden ter plaatse en dit betreft maatwerk.

Aanvullende aandachtspunten medewerkers:

- Zorg dat de medewerkers over eigen kantine/toiletten/omkleedruimtes etc. beschikken met goede mogelijkheden tot social distancing en hygiënemaatregelen.
- Als de medewerker klachten heeft die een risico kunnen vormen voor de bezoeker (zoals neusverkoudheid, hoesten, benauwdheid of koorts) kan er niet worden gewerkt. Zie triagevragen hiervoor genoemd. Als de medewerker gedurende de werkdag klachten ontwikkelt, gaat de medewerker direct naar huis.
- Medewerkers kunnen bij klachten [laagdrempelig worden getest](#) via bedrijfsarts, GGD (via het landelijk nummer vanaf 1 juni) of huisarts. Het effect van de heropening wordt gemonitord door de medewerkers laagdrempelig te testen wanneer zij symptomen van COVID-19 (neusverkoudheid of hoesten of benauwdheid of koorts) vertonen. Dit testen zal verder via bedrijfsarts, GGD (via het landelijk nummer vanaf 1 juni) of huisarts verlopen.
- Train en begeleid medewerkers op de maatregelen en het toezien op afstand houden van sporters.
- De zorg voor vrijwilligers en stagiaires staat gelijk aan de zorg voor medewerkers.
- Jongeren (< 18 jaar) hebben recht op extra bescherming vanuit de arbeidsomstandighedenwet.
- Werk zoveel als mogelijk in vaste teams.
- Voor zwangere medewerkers wordt een passend advies opgesteld in overleg met de bedrijfsarts. Hiervoor kunnen de uitgangspunten worden gebruikt zoals beschreven door het

RIVM (<https://lci.rivm.nl/zwangerschap-werk-en-covid-19>). De branchevereniging of koepelorganisatie kan op basis van dit document eigen beleid rondom zwangere medewerkers opstellen

- Maak voor medewerkers die tot medisch kwetsbare groepen behoort, eventueel met een bedrijfsarts en/of arbeidshygiënist, beleid zodat de werkomgeving voor hen zo veilig mogelijk is.
- Een medewerker die tot de medisch kwetsbare groepen behoort, moet een risicoafweging maken of: (a) het werken medisch verantwoord is vanuit het gezichtspunt van de eigen gezondheid; en (b) er extra aanpassingen kunnen worden gemaakt in de werkzaamheden. In overleg met de bedrijfsarts wordt een risico-inschatting gemaakt met de afweging of/en welke werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. Zo nodig krijgt de medewerker de mogelijkheid het werk nog niet te hervatten of andere werkzaamheden uit te voeren.